

Briselē, 2022. gada 16. novembrī
(OR. en)

13070/22

Starpiestāžu lieta:
2008/0140(CNS)

SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196

ZIŅOJUMS

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepriekš. dok. Nr.:	13067/22
K-jas dok. Nr.:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Temats:	Priekšlikums – Padomes Direktīva par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas – progresa ziņojums

I. IEVADS

Komisija 2008. gada 2. jūlijā pieņēma priekšlikumu Padomes direktīvai, kuras mērķis ir paplašināt aizsardzību pret diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ, attiecinot to arī uz jomām, kas nav saistītas ar nodarbinātību.

Papildinot šajā jomā spēkā esošos EK tiesību aktus ¹, ar ierosināto horizontālo vienlīdzīgas attieksmes direktīvu, tiktu aizliegta diskriminācija minēto iemeslu dēļ šādās jomās: sociālā aizsardzība, tostarp sociālais nodrošinājums un veselības aprūpe, izglītība un piekļuve precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļiem.

¹ Konkrēti, Padomes Direktīva 79/7/EEK, 2000/43/EK, 2000/78/EK un 2004/113/EK.

Vairākums delegāciju principā pauda gandarījumu par priekšlikumu; daudzas delegācijas apstiprināja, ka priekšlikuma mērķis ir papildināt spēkā esošo tiesisko regulējumu, ar horizontālu pieeju pievēršoties visiem četriem diskriminācijas veidiem.

Lielākā daļa delegāciju apstiprināja, ka ir svarīgi veicināt vienlīdzīgu attieksmi kā kopēju vērtību Eiropas Savienībā. Vairākas delegācijas īpaši uzsvēra priekšlikuma nozīmīgumu saistībā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*). Tomēr dažas delegācijas labprātāk vēlētos vērīgākus noteikumus attiecībā uz invaliditāti.

Uzsverot, cik svarīgi ir cīnīties pret diskrimināciju, dažas delegācijas iepriekš tomēr ir apšaubījušas vajadzību pēc Komisijas priekšlikuma, par kuru tās pauda uzskatu, ka ar to dažos jautājumos tiek ierobežota valstu kompetence un ka tas ir pretrunā ar subsidiaritātes un proporcionālītātes principu. Dažas delegācijas arī lūdza paskaidrojumus un pauda bažas, jo īpaši par juridiskās noteiktības trūkumu, kompetenču sadalījumu un priekšlikuma praktisko, finansiālo un tiesisko ietekmi.

Divas delegācijas uztur spēkā vispārējās atrunas par priekšlikumu kā tādu.

Šobrīd visas delegācijas uztur spēkā vispārējās izpētes atrunas par tekstu.

CZ un DK uztur spēkā parlamentāras izpētes atrunas. Komisija atbalsta kompromisa meklējumus, vienlaikus šajā posmā saglabājot izpētes atrunu par jebkādam izmaiņām tās sākotnējā priekšlikumā.

Eiropas Parlaments atzinumu pieņēma 2009. gada 2. oktobrī ² apspriežu procedūrā. Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī uz priekšlikumu tagad attiecas Līguma par Eiropas Savienības darbību 19. pants; tādējādi ir nepieciešama Padomes vienprātība pēc tam, kad ir saņemta Eiropas Parlamenta *piekrišana*.

² Skatīt dok. A6-0149/2009. Pašreizējais Parlamenta sasaukums par referenti iecēla *Alice Kuhnke* (SE/Zaļo un Eiropas Brīvās apvienības grupa).

II. PADOMES DARBS PREZIDENTVALSTS ČEHIJAS REPUBLIKAS VADĪBĀ

Pēc 2021. gadā notikušajām diskusijām, kurās galvenā uzmanība tika pievērsta noteikumiem par invaliditāti ³, Sociālo jautājumu darba grupa ⁴ turpināja izskatīt dosjē, pamatojoties uz prezidentvalsts Čehijas Republikas iesniegto orientējošo piezīmi ⁵ un jaunu redakcionālu ierosinājumu kopumu ⁶.

Prezidentvalsts savā orientējošajā piezīmē aicināja delegācijas izteikt savu viedokli par teksta jaunākajā redakcijā iekļautajiem noteikumiem, ar kuriem dalībvalstīm tiktu piešķirtas tiesības lūgt pagaidu atbrīvojumu no prasības nodrošināt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti. Delegācijas konkrēti lūdza norādīt, vai tās šos noteikumus uzskata par saderīgiem ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*).

Turklāt delegācijas tika aicinātas izvērtēt vajadzību pēc šāda atbrīvojuma, ņemot vērā to, ka direktīvas projektā jau bija iekļauts noteikums, ka nebūtu jāveic saprātīgi pielāgojumi, ja tie radītu nepamatotu vai nesamērīgu slogu.

³ Skat. dok. 9109/21 un 14046/21.

⁴ Sanāksmes notika 2022. gada 18. jūlijā un 30. septembrī.

⁵ Dok. 10626/22.

⁶ Dok. 12063/22.

Pārliecinošs delegāciju vairākums (dažos gadījumos – provizoriski) izteica viedokli, ka ierosinātais atbrīvojums nav ne saderīgs ar *UNCRPD*, ne arī vajadzīgs. Vairākas delegācijas arī uzsvēra, ka spēkā esošajā noteikumā, saskaņā ar kuru saprātīgi pielāgojumi ir jānodrošina tikai tad, ja tas nerada nesamērīgu slogu, jau ir ietverta pietiekama garantija. Dažas citas delegācijas arī puda vēlmi apspriest dažādas iespējas, lai rastu risinājumu, tā kā direktīvas pieņemšanai ir vajadzīga vienprātība. Tomēr dažas citas delegācijas atbalstīja ideju par ierosināto atbrīvojumu, vienlaikus atzīstot arī vajadzību turpināt darbu, lai nodrošinātu *UNCRPD* un direktīvas saderību. Dažas delegācijas ieņēma arī nenoteiktu nostāju un uzsvēra tādus jautājumus kā vajadzība pēc elastīguma finansiālā sloga pārvaldībā, kuru radītu direktīvā ietvertie noteikumi par invaliditāti, un vajadzība noteikt, lai izņēmumi būtu tikai ārkārtas izņēmumi un saistīti ar konkrētu laiku, ierobežoti un mērķtiecīgi.

Pamatojoties uz šīm diskusijām, prezidentvalsts Čehijas Republika iesniedza vairākus redakcionālus ierosinājumus, kuros bija šādi galvenie elementi:

- a) Tika svītrots noteikums, kas dalībvalstīm dod iespēju pieprasīt pagaidu atbrīvojumu no pienākuma nodrošināt saprātīgus pielāgojumus (15. panta 1.a-1.c punkts).
- b) Teksts tika papildināts ar fakultatīvu papildu divu gadu transponēšanas periodu (piemēram, pēc priekšlikuma stāšanās spēkā 6 gadi kopumā) attiecībā uz pienākumu nodrošināt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti (15. panta 2. punkts).
- c) Tekstā tika pievienots arī apsvērums, kurā izskaidrots papildu transponēšanas perioda pamatojums (20.c apsvērums).

Delegāciju vairākums, kā arī Komisijas pārstāvis izteica atbalstu tam, ka no teksta tiek svītrotā iespēja lūgt pagaidu atbrīvojumu no pienākuma nodrošināt saprātīgus pielāgojumus. Lielākā daļa delegāciju arī atbalstīja (vai varētu pieņemt) ierosināto transponēšanas perioda pagarinājumu attiecībā uz pienākumu nodrošināt saprātīgus pielāgojumus. Tomēr citas delegācijas un Komisijas pārstāvis nevarēja piekrist šai idejai, jo uzskatīja, ka kopējais sešu gadu termiņš būtu pārmērīgi ilgs transponēšanas periods. Dažām delegācijām bija vajadzīgs vairāk laika, lai izskatītu jaunus redakcionālos ierosinājumus.

Citi jautājumi, kas tika apspriesti Čehijas Republikas prezidentūras laikā, bija šādi:

Dažas delegācijas atkārtoti pauda bažas par *pieejamības noteikumu* svītrošanu no direktīvas un aicināja izstrādāt vērienīgākus noteikumus par invaliditāti. Tomēr Komisijas pārstāvis izteica viedokli, ka apspriežamā direktīva, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta diskriminācijai, nav pareizā vieta konkrētiem pieejamības noteikumiem materiālajā darbības jomā.

Citi uzskatīja, ka ir vajadzīgas juridiskas norādes par mijiedarbību starp ierosināto direktīvu un *UNCRPD*.

Sīkāka informācija ir izklāstīta dokumentos 11435/22 + COR 1 un 13067/22. Direktīvas projekta jaunākā redakcija ir izklāstīta šā dokumenta pielikumā.

III. NOBEIGUMS

Diskusijās, kas balstījās uz jaunāko teksta versiju, ir gūti zināmi panākumi, taču ir skaidrs: lai Padomē varētu panākt vajadzīgo vienprātību, ir jāpieliek būtisks papildu darbs.

Priekšlikums

PADOMES DIREKTĪVA

**par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības,
invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas**

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 19. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu ⁷,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta piekrišanu ⁸,

saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru,

⁷ OV C , , lpp.

⁸ OV C , , lpp.

tā kā:

- (1) Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantu Savienība ir dibināta, pamatojoties uz visām dalībvalstīm kopīgām vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Saskaņā ar LES 6. pantu Savienība atzīst Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Pamattiesību harta") izklāstītās tiesības, brīvības un principus. Saskaņā ar to pašu pantu pamattiesības, kas garantētas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām, ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats.
- (2) Visu personu tiesības uz vienlīdzību likuma priekšā un aizsardzība pret diskrimināciju ir vispārējas tiesības, kas atzītas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu, Starptautiskajā konvencijā par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu, Apvienoto Nāciju Organizācijas paktos par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*), Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un Eiropas Sociālajā hartā, ko parakstījušas [visas] dalībvalstis. Šajā direktīvā un jo īpaši noteikumos attiecībā uz pieejamību un saprātīgiem pielāgojumiem, ievēroti pamatprincipi, kas nostiprināti *UNCRPD* un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību.

- (2.a) Kopš 2010. gada 23. decembra Savienība ir *UNCRPD* puse. *UNCRPD* noteikumi saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) 216. panta 2. punktu ir neatņemama Eiropas Savienības tiesiskās kārtības daļa, un tāpēc Savienības tiesību akti būtu jāinterpretē ar *UNCRPD* saskanīgā veidā. Konkrēti, *UNCRPD* 2. pantā – diskriminācijas definīcijā – ir iekļauts saprātīgu pielāgojumu atteikums un 9. pantā iekļauts pienākums par pieejamību. Paziņojumā "Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020); atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem" Komisija aicināja uz konsekventu rīcību, lai nodrošinātu efektīvu *UNCRPD* īstenošanu visā Savienībā, un noteica, ka pieejamība ir viena no astoņām rīcības jomām.
- (3) Direktīvā ievērotas pamattiesības un pamatprincipi, kas jo īpaši nostiprināti Pamattiesību hartā. Pamattiesību hartas 10. pantā atzītas tiesības uz domas, apziņas un ticības brīvību; 21. pantā aizliegta diskriminācija, tostarp reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ; un 26. pantā atzītas personu ar invaliditāti tiesības izmantot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt viņu neatkarību.
- (4) Eiropas gadā personām ar invaliditāti (2003. gads), Eiropas gadā par iespēju vienlīdzību visiem (2007. gads), Eiropas Starpkultūru dialoga gadā (2008. gads) un Eiropas gadā aktīvai novecošanai un paaudžu solidaritātei (2012. gads) tika uzsvērts, ka joprojām ir vērojama diskriminācija, taču tika akcentētas arī daudzveidības priekšrocības.
- (5) 2007. gada 14. decembrī Briselē Eiropadome savos secinājumos aicināja dalībvalstis pielikt lielākus pūliņus, lai novērstu un apkarotu diskrimināciju gan darba tirgū, gan ārpus tā.

- (5.a) 2011. gada 21. februārī Padome savos secinājumos vēlreiz apstiprināja savu stingro apņemšanos veicināt un aizsargāt ticības vai pārliecības brīvību bez jebkādas diskriminācijas. 2011. gada 17. jūnijā Padome un dalībvalstu valdību pārstāvji savos secinājumos aicināja dalībvalstis un Eiropas Komisiju turpināt apkarot diskrimināciju, kas vērsta pret personām ar invaliditāti, un pārskatīt esošo tiesisko regulējumu. 2016. gada 16. jūnijā Padome savos secinājumos aicināja Eiropas Komisiju veicināt pasākumus, kas izklāstīti Komisijas pasākumu sarakstā LGBTI līdztiesības sekmēšanai
- (6) Eiropas Parlaments ir aicinājis paplašināt aizsardzību pret diskrimināciju Eiropas Savienības tiesību aktos savā 2008. gada 20. maija rezolūcijā ⁹ un 2015. gada 8. septembra rezolūcijā ¹⁰.
- (6.a) Diskriminācijai ir nopietna ietekme ne tikai uz atsevišķiem indivīdiem, bet arī uz sabiedrību, tostarp uz iekšzemes kopproduktu, nodokļu ieņēmumiem un sociālo kohēziju. Šajā direktīvā paredzētā aizsardzība pret diskrimināciju var palīdzēt sasniegt labāku veselības stāvokli, izglītības rezultātus un visu šo iemeslu dēļ palielināt dalībvalstu iekšzemes kopproduktu.

⁹ Eiropas Parlamenta 2008. gada 20. maija rezolūcija par ES sasniegto progresu vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas nodrošināšanā (Direktīvu 2000/43/EK un 2000/78/EK transponēšana) (2007/2202(INI)) (OV C279 E, 19.11.2009., 23. lpp.).

¹⁰ Eiropas Parlamenta 2015. gada 8. septembra rezolūcija par pamattiesību stāvokli Eiropas Savienībā (2013.–2014. gads) (2014/2254(INI)) (OV C316, 22.9.2017., 2. lpp.).

- (7) Eiropas Komisija paziņojumā "Atjaunotā sociālā programma – iespējas, pieejamība un solidaritāte 21. gadsimta Eiropā" apstiprināja, ka sabiedrībā, kurā ikvienu indivīdu uzskata par līdzvērtīgu, ar mākslīgiem šķēršļiem vai jebkura veida diskrimināciju nebūtu jāliedz izmantot minētās iespējas. Diskriminācija reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ var apdraudēt līgumos izklāstīto Savienības mērķu sasniegšanu, jo īpaši nodarbinātības un sociālās aizsardzības augsta līmeņa sasniegšanu, dzīves līmeņa un dzīves kvalitātes paaugstināšanu, ekonomisko un sociālo kohēziju un solidaritāti. Tā var arī apdraudēt mērķi likvidēt šķēršļus, kas kavē personu brīvu pārvietošanos un preču un pakalpojumu brīvu apriti starp dalībvalstīm. Paziņojumā "Nediskriminācija un vienlīdzīgas iespējas. No jauna izteikta apņemšanās" un Ieteikumā "Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveide" Eiropas Komisija ir arī uzsvērusi un vēlreiz paudusi apņemšanos apkarot diskrimināciju un veicināt iespēju vienlīdzību.

- (8) Spēkā esošie Eiropas Savienības tiesību akti ietver trīs juridiskus instrumentus, kuru pamatā ir Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pants, kas ir aizstāts ar LESD 19. pantu. Tie ir Direktīva 2000/43/EK ¹¹, Direktīva 2000/78/EK ¹² un Direktīva 2004/113/EK ¹³, kuru mērķis ir novērst un apkarot diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Šie instrumenti ir pierādījuši tiesību aktu nozīmi cīņā pret diskrimināciju. Konkrēti Direktīvā 2000/78/EK izveidota kopēja sistēma vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, lai nepieļautu nevienlīdzīgu attieksmi reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Tomēr dalībvalstīs joprojām atšķiras aizsardzības pakāpe un forma pret šādu veidu diskrimināciju ārpus nodarbinātības jomas. Direktīva 2000/43/EK aizsargā personas pret diskrimināciju viņu rases vai etniskās piederības dēļ attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem un to piegādi, sociālo aizsardzību, kā arī izglītību, savukārt Direktīvā 2004/113/EK ir paredzēta aizsardzība pret diskrimināciju dzimuma dēļ attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, izņemot plašsaziņas līdzekļu un reklāmas saturu, kā arī izglītību.
- (9) Tāpēc šīs direktīvas mērķis ir darbības jomā, uz kuru tā attiecas, paplašināt aizsardzības [...] pret diskrimināciju pakāpi un formu ārpus nodarbinātības jomas, attiecinot to uz konkrētajām jomām, kas norādītas šajā direktīvā. Tādējādi Savienības tiesību aktos būtu jāaizliedz diskriminācija reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ virknē jomu ārpus darba tirgus, tostarp attiecībā uz piekļuvi sociālajai aizsardzībai, piekļuvi izglītībai un piekļuvi precēm un pakalpojumiem un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, ieskaitot mājokli. Pakalpojumi nozīmētu pakalpojumus, uz kuriem attiecas LESD 57. pants.

¹¹ Padomes Direktīva 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.).

¹² Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.).

¹³ Padomes Direktīva 2004/113/EK (2004. gada 13. decembris), ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu (OV L 373, 21.12.2004., 37. lpp.).

- (10) Direktīvā 2000/78/EK aizliegta diskriminācija attiecībā uz piekļuvi profesionālajai izglītībai; jāpilnveido šī aizsardzība, paplašinot diskriminācijas aizliegumu un attiecinot to uz izglītību, kas netiek uzskatīta par profesionālo izglītību.
- (11) Šai direktīvai nevajadzētu skart dalībvalstu kompetences, jo īpaši izglītības, sociālā nodrošinājuma un veselības aprūpes jomā. Tai nevajadzētu arī skart to būtisko nozīmi un plašo rīcības brīvību, kāda dalībvalstīm ir, sniedzot, pasūtot un organizējot pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi.
- (12) Ar diskrimināciju saprot tiešu diskrimināciju, netiešu diskrimināciju, personas aizskaršanu, norādījumus diskriminēt un atteikšanos veikt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti. Ar diskrimināciju saprot arī diskrimināciju daudzējādu iemeslu dēļ.
- (12.a) Diskriminācija notiek *inter alia* gadījumos, kad pret personu izturas nelabvēlīgāk vai aizskar tāpēc, ka minētajai personai ir vai tiek uzskatīts, ka tai ir kāda saistība ar personām, kurām ir kāda konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija, vai ar organizācijām, kuru darbība ir veltīta šo personu tiesību veicināšanai ¹⁴. Diskriminācija notiek arī tad, ja pret personu izturas nelabvēlīgāk vai aizskar tāpēc, ka vienkārši tiek pieņemts, ka tai ir kāda reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija. Tāpēc šajā direktīvā ¹⁵ ir lietderīgi skaidri paredzēt aizsardzību pret šādu diskrimināciju saistības vai pieņēmumu dēļ.

¹⁴ Tiesas 2015. gada 16. jūlija spriedums lietā C-83/14, *CHEZ Razpredelenie (Nikolova)*,
Tiesas 2008. gada 17. jūlija spriedums lietā C-303/06 *Coleman/Attridge*.

¹⁵ Turpat.

- (12.ab) Ar multiplo diskrimināciju saprot jebkādu diskrimināciju, kura veidojas uz jebkādas divu vai vairāku šādu iemeslu kombinācijas pamata, tostarp tad, ja, tos aplūkojot atsevišķi, konkrētā situācija nebūtu iemesls diskriminācijai pret attiecīgo personu: reliģija vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija. Multiplā diskriminācija būtu jāatzīst, lai atspoguļotu diskriminācijas gadījumu sarežģīto realitāti, kā arī lai labāk pasargātu no šādas diskriminācijas cietušos.
- (12.b) Personas aizskaršana ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam, jo aizskaršanā cietušie nevar vienlīdzīgi ar citiem piekļūt sociālajai aizsardzībai, izglītībai un precēm un pakalpojumiem. Aizskaršanai var būt dažādas izpausmes, tostarp nevēlama vārdiska, fiziska vai cita neverbāla rīcība. Šīs direktīvas nozīmē minēto rīcību var uzskatīt par aizskaršanu, ja tā notiek atkārtoti vai citādi ir tik nopietna, ka tās mērķis ir aizskart personas cieņu un radīt iebiedējošu, naidīgu, degradējošu, pazemojošu vai aizskarošu vidi, vai kuras rezultātā tas notiek.
- (13) Īstenojot vienlīdzīgas attieksmes principu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, saskaņā ar LESD 8. pantu Savienībai būtu jātiecas novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem un sekmēt vienlīdzību, jo īpaši tāpēc, ka sievietes bieži cieš no multiplās diskriminācijas.

Gatavojot vai pārskatot normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, dalībvalstīm būtu jāņem vērā atšķirīgā ietekme uz vīriešiem un sievietēm.

- (14) Tādu faktu izvērtēšanai, kas liecina par tiešu vai netiešu diskrimināciju, būtu jāpaliek valsts tiesu iestāžu vai citu kompetento iestāžu kompetencē saskaņā ar valsts tiesību aktu noteikumiem vai praksi. Jo īpaši šādos noteikumos var paredzēt, ka netiešu diskrimināciju var noteikt, izmantojot visus līdzekļus, tostarp uz statistisku un/vai zinātnisku pierādījumu pamata.
- (14.a) Atšķirīga attieksme saistībā ar vecumu var būt atļauta konkrētos apstākļos, ja tā ir objektīvi pamatota ar likumīgu mērķi un ja līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi. Šajā sakarā konkrētām vecuma grupām piederošu personu ekonomiskās, ar kultūru saistītās vai sociālās integrācijas sekmēšanai vajadzētu būt likumīgam mērķim. Šā mērķa sasniegšanas līdzekļiem, piemēram, labvēlīgāku piekļuves noteikumu piedāvājumam konkrētām vecuma grupām piederošām personām, vajadzētu būt piemērotiem un vajadzīgiem. Ar vecumu saistīti pasākumi, ar kuriem noteikta vecuma personām piedāvā izdevīgākus nosacījumus, nekā tie ir pieejami citiem, piemēram, bezmaksas vai samazinātus tarifus sabiedriskā transporta, muzeju vai sporta objektu izmantošanai, tiek uzskatīti par saderīgiem ar nediskriminēšanas principu un netiek uzskatīti par diskrimināciju vecuma dēļ.
- (15)
- (15.a)
- (15.b) Patērētājiem un attiecīgām tiesu un sūdzību izskatīšanas iestādēm vajadzētu būt tiesībām pēc pieprasījuma saņemt informāciju par iemesliem, kas izskaidro atšķirīgu attieksmi vecuma vai invaliditātes dēļ saistībā ar finanšu pakalpojumiem. Sniegtajai informācijai vajadzētu būt noderīgai un plašai sabiedrībai saprotamai, un ar to būtu jāizskaidro individuālā riska atšķirības saistībā ar attiecīgajiem pakalpojumiem. Tomēr finanšu pakalpojumu sniedzējiem nevajadzētu būt pienākumam izpaust komerciāli sensitīvus datus.

- (16) Visi indivīdi var izmantot līgumu slēgšanas brīvību, tostarp darījuma partnera izvēles brīvību. Šī direktīva nebūtu jāpiemēro saimnieciskiem darījumiem, ko veic fiziskas personas, kuru labā šie darījumi tiek veikti privātās vai ģimenes dzīves kontekstā.
- (17) Vienlaikus ar diskriminācijas aizliegumu ir svarīgi ievērot citas pamattiesības un brīvības atbilstīgi Pamattiesību hartai un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai, īpaši privātās un ģimenes dzīves aizsardzību, reliģijas brīvību, biedrošanās brīvību, vārda brīvību, preses brīvību un informācijas brīvību. Šai direktīvai nebūtu jāskar pasākumi, kas paredzēti valstu tiesību aktos un kuri demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešami sabiedriskajai drošībai, sabiedriskās kārtības uzturēšanai, noziedzības novēršanai, veselības aizsardzībai un citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.
- (17.-a) Šī direktīva nemaina Līgumos noteikto kompetenču sadalījumu starp Savienību un dalībvalstīm, tostarp izglītības un sociālās aizsardzības jomā. Tā neskar arī dalībvalstu būtisko nozīmi un plašo rīcības brīvību, sniedzot, pasūtot un organizējot pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi.
- (17.a) Šajā direktīvā ietverta vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana attiecībā uz piekļuvi sociālajai aizsardzībai, piekļuvi izglītībai un piekļuvi precēm un pakalpojumiem, un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, nepārsniedzot Savienības kompetenci. Piekļuves jēdziens neietver to, kā saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi tiek noteikts, vai persona ir tiesīga saņemt sociālo aizsardzību vai izglītību, jo dalībvalstis ir atbildīgas par savu sociālās aizsardzības un izglītības sistēmu organizāciju, finansēšanu un saturu un arī par to, lai noteiktu, kuras personas ir tiesīgas saņemt sociālo aizsardzību vai izglītību.

- (17.b) Sociālajai aizsardzībai šīs direktīvas nozīmē būtu jāaptver sociālais nodrošinājums, sociālā palīdzība, sociālie mājokļi un veselības aprūpe. Tāpēc šī direktīva būtu jāpiemēro attiecībā uz visām tiesībām, piešķirtajām tiesībām un pabalstiem, kas izriet no vispārējām vai īpašām sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un veselības aprūpes sistēmām un kas ir noteikti ar likumu vai ko nodrošina vai nu valsts tieši, vai privātpersonas. Šajā sakarā direktīva būtu jāpiemēro attiecībā uz pabalstiem naudā, pabalstiem natūrā un pakalpojumiem neatkarīgi no tā, vai attiecīgās sistēmas ir uz iemaksām balstītas vai uz iemaksām nebalstītas sistēmas. Minētās sistēmas ietver, piemēram, sociālā nodrošinājuma jomas, kā definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 883/2004 ¹⁶, kā arī sistēmas, kurās paredzēti pabalsti vai pakalpojumi, ko sniedz, pamatojoties uz finanšu līdzekļu nepietiekamību vai sociālās atstumtības risku. Šo direktīvu piemēro arī papildpensijām, uz kurām attiecas Direktīva 2014/50/ES.
- (17.c)
- (17.d)
- (17.e)
- (17.f) Ekskluzīvā dalībvalstu kompetencē attiecībā uz savu sociālās aizsardzības sistēmu organizēšanu ietilpst kompetence veidot, finansēt un pārvaldīt šādas sistēmas un ar tām saistīto kārtību, kā arī kompetence noteikt pabalstu un pakalpojumu saturu, apmēru, aprēķināšanas kārtību un ilgumu un noteikt atbilstības nosacījumus attiecībā uz šiem pabalstiem un pakalpojumiem, kā arī pielāgot minētos nosacījumus, lai nodrošinātu publisko finanšu ilgtspēju.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 30.4.2004., 1. lpp.).

- (17.g) Ekskluzīvā dalībvalstu kompetencē attiecībā uz savu izglītības sistēmu organizāciju un mācību un izglītības darbību saturu, tostarp tādas izglītības nodrošināšanu, kas apmierina īpašas vajadzības, ietilpst kompetence veidot, finansēt un pārvaldīt izglītības iestādes, izstrādāt mācību programmas un citas izglītības darbības, noteikt pārbaudes procesus un noteikt atbilstības nosacījumus, tostarp, piemēram, vecuma ierobežojumus skolām, stipendijām vai kursiem.
- (17.ga)
- (17.h) Šo direktīvu nepiemēro jautājumiem, uz ko attiecas uz ģimenes tiesības, tostarp ģimenes stāvoklim un adopcijai, un tiesību aktiem par reproduktīvām tiesībām. Tā neskar valsts, valsts iestāžu vai struktūru, vai izglītības laicīgo raksturu.
- (17.i)
- (18)
- (19) Saskaņā ar LESD 17. pantu Savienība respektē un neskar baznīcu un reliģisku organizāciju vai apvienību statusu, kas noteikts katras dalībvalsts tiesību aktos, kā arī tāpat respektē filozofisko un nekonfesionālo organizāciju statusu.
- (19.a) Pie personām ar invaliditāti pieder tie, kam ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu orgānu traucējumi, kuri mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var kavēt šo personu pilnīgu un efektīvu iekļaušanos sabiedrībā vienlīdzīgi ar citiem. Definīcija jēdzienam "ilgtermiņa" attiecībā uz invaliditātes jēdzienu būtu jāskata, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, jo īpaši tās spriedumu lietā C-395/15.

- (19.ab) ¹⁷ Pieejamības princips ir noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām. Konvencija šajā sakarā paredz – lai personas ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgi un pilnvērtīgi piedalīties visās dzīves jomās, dalībvalstis kā līgumslēdzējas puses veic atbilstošus pasākumus, lai vienlīdzīgi ar citiem nodrošinātu personām ar invaliditāti pieeju fiziskajai videi, transportam, informācijai un sakariem, tostarp informācijas un sakaru tehnoloģijām un sistēmām, un citiem objektiem un pakalpojumiem, kas ir atvērti vai ko sniedz sabiedrībai gan pilsētā, gan lauku apvidos.
- (19.b) Lai nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību praksē, svarīgi ir pasākumi, kas personām ar invaliditāti nodrošina piekļuvi vienlīdzīgi ar citiem jomās, uz ko attiecas šī direktīva. Šādos pasākumos būtu jāietver pieejamībai traucējošu šķēršļu un barjeru identificēšana un likvidēšana, kā arī jaunu šķēršļu un barjeru rašanās novēršana. Pasākumiem, ar ko personām ar invaliditāti nodrošina piekļuvi, nebūtu jārada nesamērīgs slogs. Pieejamība būtu jāuzskata par sasniegtu proporcionālā veidā, ja personas ar invaliditāti var efektīvi un vienlīdzīgi ar citiem piekļūt pakalpojumiem, kurus konkrētām ēkām, objektiem, transporta pakalpojumiem un infrastruktūrai paredzēts nodrošināt vai piedāvāt sabiedrībai, pat ja tās nevar piekļūt visai attiecīgajai ēkai, objektam vai infrastruktūrai.
- (19.c) Ar šādiem pasākumiem būtu jātiecas nodrošināt pieejamību, tostarp arī attiecībā uz fizisko vidi, pārvadāšanu, informācijas un komunikāciju tehnoloģijām un sistēmām un pakalpojumiem atbilstīgi šīs direktīvas darbības jomai. Ja ne vienmēr ir iespējams nodrošināt piekļuvi pilnīgi vienlīdzīgi ar citiem, šo faktu nedrīkst izmantot par attaisnojumu, lai neveiktu visus iespējamus pasākumus, ar kuriem pēc iespējas vairāk var vairost piekļuvi personām ar invaliditāti.

¹⁷ Apsvērums tiks pārskatīts vēlāk.

- (19.ca) Saprātīgi pielāgojumi būtu jāveic jomās, uz kurām attiecas direktīva, – ar noteikumu, ka tie nerada nesamērīgu slogu. *UNCRPD* ir paredzēts, ka, lai veicinātu līdztiesību un izskaustu diskrimināciju, visas valstis, kas ir konvencijas puses, veic visus piemērotos pasākumus ar mērķi nodrošināt saprātīgu pielāgojumu veikšanu. Saskaņā ar *UNCRPD* definīciju "saprātīgs pielāgojums" ir vajadzīgās un atbilstošās izmaiņas un korekcijas – ja tās konkrētajā gadījumā ir nepieciešamas un neuzliek nesamērīgu vai nepamatotu slogu –, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti var vienlīdzīgi ar citiem izmantot vai īstenot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības. Direktīvā 2000/78/EK ir paredzēts, ka "darba devēji, ja tas vajadzīgs konkrētā gadījumā, veic atbilstīgus pasākumus, lai invalīds varētu dabūt darbu, strādāt vai tikt paaugstināts amatā, vai iegūt profesionālo izglītību, ja vien šādi pasākumi neuzliek neproporcionālu slogu darba devējam".
- (19.cb) Pasākumiem, ar ko nodrošina saprātīgus pielāgojumus, ir liela nozīme, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu pilnīgu līdztiesību šajā direktīvā ietvertajās jomās. Līgumiskās vai citās ilgtermiņa attiecībās starp nodrošinātāju un personu ar invaliditāti ēku vai iekārtu strukturālas izmaiņas varētu uzskatīt par saprātīgiem pielāgojumiem. Saprātīgi pielāgojumi var ietvert nodrošinātāja parastās politikas, procedūru un prakses koriģēšanu vai mainīšanu, piekļuves nosacījumu koriģēšanu un īpašas palīdzības sniegšanu, ņemot vērā personas ar invaliditāti īpašās vajadzības, lai panāktu līdzvērtīgu rezultātu.

(19.cc) Saprātīgi pielāgojumi tiek prasīti tikai tādā mērā, kādā tie nerada nesamērīgu slogu. Atbrīvojumiem no vienas vai vairākām vienlīdzīgas attieksmes prasībām to uzliktā nesamērīgā sloga dēļ nevajadzētu pārsniegt to, kas ir absolūti nepieciešams, lai ierobežotu minēto slogu katrā atsevišķā gadījumā. Ar pasākumiem, kas rada nesamērīgu slogu, būtu jāsaprot tādi pasākumi, ar kuriem tiktu radīts pārmērīgs organizatorisks vai finansiāls papildu slogs, vienlaikus ņemot vērā iespējamo ieguvumu, ko šo pasākumu rezultātā gūtu attiecīgās persona(-s) ar invaliditāti. Veicot jebkādu novērtējumu, būtu jāņem vērā tikai leģitīmi iemesli.

(19.d)

(19.e) Ja Savienības tiesību aktu, kuros paredzēti detalizēti standarti vai specifikācijas par pieejamību vai saprātīgiem pielāgojumiem attiecībā uz konkrētām precēm vai pakalpojumiem, noteikumi ir izpildīti, būtu jāuzskata, ka ir izpildītas arī šīs direktīvas prasības attiecībā uz pieejamību vai saprātīgiem pielāgojumiem.

- (20) Ar Savienības tiesību aktiem dažās jomās jau ir noteiktas detalizētas specifikācijas par pieejamību un saprātīgiem pielāgojumiem. Šādas specifikācijas *inter alia* ir noteiktas Komisijas Regulā (ES) Nr. 1300/2014 ¹⁸, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 181/2011 ¹⁹, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1371/2007 ²⁰ un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1107/2006 ²¹. Tāpat ar Savienības tiesību aktiem jau ir noteiktas juridiskas prasības nodrošināt pieejamību, nenosakot šīs prasības specifikācijas vai standartus. Šādas juridiskās prasības ir noteiktas *inter alia* Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1303/2013 ²² un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/24/ES ²³. Piemēram, Regulas (ES) Nr. 1303/2013 7. pantā ir noteikts, ka pieejamības nodrošināšana personām ar invaliditāti ir viens no kritērijiem, kas jāievēro, definējot pasākumus, ko līdzfinansē fondi.

¹⁸ Komisijas Regula (ES) Nr. 1300/2014 (2014. gada 18. novembris) par savstarpējas izmantojamības tehniskajām specifikācijām attiecībā uz Savienības dzelzceļa sistēmas pieejamību personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām (OV L 356, 12.12.2014., 110. lpp.).

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 181/2011 (2011. gada 16. februāris) par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004 (OV L 55, 28.2.2011., 1. lpp.).

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1371/2007 (2007. gada 23. oktobris) par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem (OV L 315, 3.12.2007., 14. lpp.).

²¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2006 (2006. gada 5. jūlijs) par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, ceļojot ar gaisa transportu, (OV L 204, 26.7.2006., 1. lpp.).

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.).

(20.-aa)

(20.-a) Papildus vispārējiem sagatavošanās pasākumiem, ar kuriem jānodrošina pieejamība, šajā direktīvā ietvertajās jomās liela nozīme ir pasākumiem, ar kuriem nodrošina saprātīgus pielāgojumus individuālos gadījumos. Līgumiskās vai citās ilgtermiņa attiecībās starp nodrošinātāju un personu ar invaliditāti ēku vai iekārtu strukturālas izmaiņas varētu uzskatīt par saprātīgiem pielāgojumiem. Saprātīgi pielāgojumi var ietvert nodrošinātāja parastās politikas, procedūru un prakses koriģēšanu vai mainīšanu, piekļuves nosacījumu koriģēšanu un īpašas palīdzības sniegšanu, ņemot vērā personas ar invaliditāti īpašās vajadzības, lai panāktu līdzvērtīgu rezultātu. Pasākumiem, ar ko nodrošina saprātīgus pielāgojumus, nebūtu jārada nesamērīgs slogs.

(20.-b) Dalībvalstis tiek mudinātas izstrādāt un īstenot novatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu saprātīgus pielāgojumus.

(20.aa) Attiecībā uz mājokļu nodrošināšanu ar direktīvā paredzētajām prasībām par saprātīgiem pielāgojumiem nevajadzētu paredzēt to, ka nodrošinātājam ir pienākums veikt strukturālas ēku izmaiņas vai maksāt par tām. Saskaņā ar valstu tiesību aktiem un praksi nodrošinātājam būtu jāpieņem šādas izmaiņas, ja tās tiek finansētas no citiem avotiem un nerada kaut kādu cita veida nesamērīgu slogu.

(20.ab) Pienākums nodrošināt saprātīgus pielāgojumus, ar nosacījumu, ka tas nerada nesamērīgu slogu, ir noteikts Direktīvā 2000/78/EK un UNCRPD. *UNCRPD* arī ir atzīta pieejamības nozīme, lai personas ar invaliditāti varētu pilnībā izmantot cilvēktiesības un visas pamatbrīvības. Tajā ir noteikts, ka pieejamība ir vispārējs princips un ka dalībvalstīm ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu piekļuvi vienlīdzīgi ar citiem.

- (20.b) Lai izvērtētu, vai pasākumi, ar kuriem nodrošina pieejamību vai saprātīgus pielāgojumus, radītu nesamērīgu slogu, būtu jāņem vērā vairāki apstākļi, tostarp organizācijas vai uzņēmuma lielums, resursi un darbības veids, kā arī šādu pasākumu lēstās izmaksas vai to (tehnisko un/vai ekonomisko) infrastruktūru un objektu kalpošanas laiks, kurus izmanto pakalpojuma sniegšanā. Turklāt nesamērīgs slogs varētu rasties jo īpaši gadījumā, ja būtu vajadzīgas ievērojamas strukturālas izmaiņas, lai nodrošinātu piekļuvi kustamam vai nekustamam īpašumam, kas tiek aizsargāts saskaņā ar valsts noteikumiem tā vēsturiskās, kultūras, mākslinieciskās vai arhitektoniskās vērtības dēļ.
- (20.c) (jauns) Lai dotu pietiekami daudz laika izpildīt šajā direktīvā izklāstītās prasības nodrošināt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti, ir lietderīgi šādiem pasākumiem paredzēt ilgāku transponēšanas periodu.
- (21) Diskriminācijas aizliegumam nebūtu jāskar tādu pasākumu saglabāšana vai pieņemšana dalībvalstīs, kas paredzēti, lai novērstu vai kompensētu nelabvēlīgāku situāciju, kādā atrodas tādu personu grupa, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija vai kurām ir ar šiem konkrētajiem diskriminācijas iemesliem saistītu iezīmju kombinācija. Šādi pasākumi var ietvert atbalstu tādu personu organizācijām un personām, kurām ir konkrēta reliģiskā piederība vai pārliecība, invaliditāte, vecums vai seksuālā orientācija, ja to galvenais mērķis ir veicināt minēto personu ekonomisko, kultūras vai sociālo integrāciju vai apmierināt viņu īpašās vajadzības.
- (22) Direktīvā noteiktas minimālās prasības, šādi dodot dalībvalstīm iespēju ieviest vai saglabāt labvēlīgākus noteikumus. Šīs direktīvas ieviešanai nevajadzētu būt attaisnojumam, lai samazinātu aizsardzības pakāpi, kas jau ir nodrošināta katrā dalībvalstī.

- (23) Personām, kas diskriminētas reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, būtu jānodrošina pienācīgi tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzības līmeni, apvienībām, organizācijām un citām juridiskām personām vajadzētu būt pilnvarotām piedalīties procesos, tostarp cietušā vārdā vai tā atbalstam, neskarot valstu procesuālos noteikumus attiecībā uz pārstāvību un aizstāvību tiesā.
- (24) Būtu jāpielāgo noteikumi par pierādīšanas pienākumu *prima facie* diskriminācijas gadījumā, un, lai efektīvi piemērotu vienlīdzīgas attieksmes principu, pierādīšanas pienākums būtu jāuzliek atbildētājam, ja ir iesniegti pierādījumi par šādu diskrimināciju. Tomēr atbildētājam nav jāpierāda, ka prasītājs ir piederīgs konkrētai reliģijai vai pārliecībai, tas ir ar konkrētu invaliditāti, tam ir konkrēts vecums vai konkrēta seksuālā orientācija.
- (25) Efektīva vienlīdzīgas attieksmes īstenošana nosaka vajadzību pēc pienācīgas tiesiskās aizsardzības pret viktimizāciju.
- (26) Rezolūcijā par Eiropas gada par iespēju vienlīdzību visiem (2007. g.) turpmākiem pasākumiem Padome aicināja pilnībā iesaistīt pilsonisko sabiedrību (tostarp organizācijas, kuras pārstāv diskriminācijas apdraudētus cilvēkus), sociālos partnerus un ieinteresētās personas tādas politikas un programmu izstrādē Eiropas un valstu līmenī, kuru mērķis ir nepieļaut diskrimināciju un veicināt vienlīdzību un vienlīdzīgas iespējas.

- (27) Pieredze, kas gūta, piemērojot Direktīvu 2000/43/EK, Direktīvu 2004/113/EK un Direktīvu 2006/54/EK ²⁴, liecina, ka aizsardzība pret diskrimināciju, kas notiek to iemeslu dēļ, uz kuriem attiecas šī direktīva, tiktu pastiprināta, ja katrā dalībvalstī pastāvētu struktūra vai struktūras, kuru kompetencē būtu analizēt ar diskrimināciju saistītās problēmas, pētīt iespējamus risinājumus un sniegt konkrētu palīdzību diskriminācijā cietušajiem. Saskaņā ar mērķi paplašināt pret diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes dēļ vērstas aizsardzības pakāpi un formu, attiecinot to uz iemesliem, kuriem piemēro šo direktīvu, šīs struktūras vai struktūru kompetencē būtu jāietver arī jomas, uz kurām attiecas Direktīva 2000/78/EK. Komisijas 2018. gada 22. jūnija Ieteikumu par līdztiesības iestāžu standartiem dalībvalstis var izmantot kā ievirzi, lai nodrošinātu šo struktūru efektīvu un neatkarīgu darbību.
- (28) Dalībvalstīm būtu jāveicina datu par vienlīdzīgu attieksmi un diskrimināciju apkopošana, lai jo īpaši pārbaudītu un izvērtētu, cik efektīvi ir pasākumi, ko veic ar mērķi panākt atbilstību šai direktīvai. Šajā nolūkā dalībvalstis var, piemēram, noteikt atsaucēs vērtības vai izmērāmus mērķus vai iesaistīties kvalitatīvu un/vai kvantitatīvu datu apkopšanā. Šīs direktīvas nolūkā ar datiem par vienlīdzīgu attieksmi un diskrimināciju būtu jāsaprot tādi dati, kas ietver jebkādu informāciju, kura ir lietderīga un būtiska, lai raksturotu un analizētu stāvokli vienlīdzības jomā, tādā nozīmē, ka tā sniedz norādes par to, vai un/vai kādā mērā pastāv diskriminācija un/vai vienlīdzība. Apkopotie dati var ietvert atsaucēs datus, piemēram, demogrāfiskos un sociālekonomiskos datus, faktiskos datus par nevienlīdzību un datus par to, kā nevienlīdzība tiek uztverta, vai datus, kas ļauj izvērtēt pašreizējo politiku, vai datus, kuru pamatā ir cilvēktiesību rādītāji. Dati būtu jāapkopo atbilstīgi valsts tiesību aktiem un praksei un saskaņā ar piemērojamiem Savienības tiesību aktiem, jo īpaši tiem, kas reglamentē personas datu aizsardzību.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp.).

- (29) Dalībvalstīm būtu jāparedz iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas gadījumā, ja netiek izpildīti saskaņā ar šo direktīvu pieņemtie valstu noteikumi. Sankcijas var būt administratīvas un finansiālas sankcijas, piemēram, naudas sodi vai kompensācijas maksāšana, kā arī cita veida sankcijas.
- (30) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, visās dalībvalstīs nodrošināt vienādu aizsardzības līmeni pret diskrimināciju, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet ierosinātās rīcības mēroga un iedarbības dēļ šo mērķi var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.
- (31) Saskaņā ar 34. punktu 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ²⁵ dalībvalstis tiek aicinātas gan pašu, gan Savienības interešu labā izveidot tabulas, kuras pēc iespējas atspoguļotu atbilstību starp šo direktīvu un transponēšanas pasākumiem, kā arī nodot tās atklātībā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

²⁵ OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.

I NODAĻA VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

1. pants

Mērķis

Ar šo direktīvu izveido sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, nolūkā dalībvalstīs īstenot vienlīdzīgas attieksmes principu atbilstīgi šās direktīvas darbības jomai un veicina minētā principa īstenošanu attiecībā uz nodarbinātību un profesiju, kā noteikts Direktīvā 2000/78/EK.

2. pants

Diskriminācijas jēdziens

1. Šajā direktīvā "vienlīdzīgas attieksmes princips" nozīmē, ka nav diskriminācijas kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ.
2. Šajā direktīvā "diskriminācija" ir:
 - a) tieša diskriminācija kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ, un uzskata, ka tā notiek tad, ja pret vienu personu izturas nelabvēlīgāk, nekā salīdzināmā situācijā izturas, izturējās vai izturētos pret citu personu;
 - b) netieša diskriminācija kāda 1. pantā minētā iemesla dēļ, un uzskata, ka tā notiek tad, ja šķietami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse personām, kuras ir piederīgas konkrētai reliģijai vai pārliecībai, ir ar konkrētu invaliditāti, ir konkrētā vecumā vai ar konkrētu seksuālo orientāciju, radītu kādu konkrētu nelabvēlīgāku situāciju salīdzinājumā ar citām personām, izņemot gadījumu, ja šis noteikums, kritērijs vai prakse ir objektīvi pamatota ar likumīgu mērķi, un līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi;

- c) aizskaršana kāda 1. pantā minēta iemesla dēļ, un uzskata, ka tā notiek tad, ja notiek nevēlama izturēšanās, kuras mērķis ir aizskart personas cieņu un radīt iebiedējošu, naidīgu, degradējošu, pazemojošu vai aizskarošu vidi, vai kuras rezultātā tas notiek. Šajā sakarā personas aizskaršanas jēdzienu var definēt saskaņā ar dalībvalstu tiesību aktiem un praksi;
- d)
- d-a)
- d-b) norādījumu diskriminēt personas tādēļ, ka pastāv viens no 1. pantā minētajiem iemesliem;
- e) atteikums veikt saprātīgus pielāgojumus personām ar invaliditāti, un tiek uzskatīts, ka tas notiek tad, ja nav izpildīti šīs direktīvas 4.a pantā paredzētie noteikumi;

3.-a

- 3. Diskriminācija saskaņā ar šo direktīvu nozīmē arī diskrimināciju, kuras pamatā ir 1. pantā minēto diskriminācijas iemeslu kombinācija, kā arī viena vai vairāku minēto iemeslu kombinācija ar jebkuru no tiem diskriminācijas iemesliem, attiecībā uz kuriem aizsardzība ir noteikta saskaņā ar Direktīvu 2000/43/EK un/vai Direktīvu 2004/113/EK.
- 4.
- 5.
- 6. Neatkarīgi no 1. un 2. punkta ir pieļaujama preferenciāla attieksme vecuma vai invaliditātes dēļ, ja to objektīvi attaisno likumīgu mērķi un ja līdzekļi šā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi.

- 6.-a Preferenciāla attieksme, ar ko nodrošina iekļaušanu, integrāciju vai līdzdalību sabiedrībā vienlīdzīgi ar citiem, var izpausties kā brīva piekļuve, samazināti tarifi vai preferenciāla piekļuve, kas dota aizsargātajām grupām vecuma vai invaliditātes dēļ, un to var atļaut saskaņā ar šo direktīvu kā pamatotu, piemērotu un nepieciešamu attieksmi.
- 6.a
7. Neatkarīgi no 1. un 2. punkta var pieļaut atšķirīgu attieksmi vecuma vai veselības stāvokļa dēļ, kurš var būt saistīts ar personas invaliditāti, tad, kad tiek sniegti apdrošināšanas, banku un citi finanšu pakalpojumi, ja tie ir objektīvi pamatoti ar likumīgu mērķi un ja šā mērķa sasniegšanas līdzekļi ir piemēroti un vajadzīgi, un tikai tad, ja risku novērtējums ir balstīts uz precīziem, neseniem un relevantiem aktuārajiem vai statistikas datiem un tajā ir ņemta vērā individuālā situācija, kādā ir apdrošināšanas, banku vai cita finanšu pakalpojuma pieteikuma iesniedzējs.
- 7.a Neatkarīgi no 2. punkta, vecuma dēļ pieņemta atšķirīga attieksme apdrošināšanas, banku un citu finanšu pakalpojumu sniegšanā nav diskriminācija vecuma dēļ, ja atšķirības indivīdu prēmijās un izmaksās ir objektīvi un saprātīgi pamatotas ar likumīgu mērķi un līdzekļi šā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un vajadzīgi, un tikai tad, ja risku novērtējums ir balstīts uz precīziem, neseniem un relevantiem aktuāriem vai statistikas datiem un tajā ir ņemta vērā individuālā situācija, kādā ir apdrošināšanas, banku vai cita finanšu pakalpojuma pieteikuma iesniedzējs.

8. Šī direktīva neskar valstu tiesību aktos paredzētos pasākumus, kas demokrātiskā sabiedrībā ir lietderīgi un vajadzīgi, lai uzturētu sabiedrisko drošību un sabiedrisku kārtību, novērstu noziedzību, aizsargātu nepilngadīgos, aizsargātu veselību un drošību un citu personu pamattiesības un brīvības, tostarp aizsargātu privāto un ģimenes dzīvi, tiesības uz reliģijas brīvību, biedrošanās brīvību, vārda brīvību, preses brīvību, kā arī informācijas brīvību un līgumu slēgšanas brīvību. Šī direktīva neierobežo dalībvalstu kompetenci un nepaplašina Savienības kompetenci šajā punktā minētajās jomās.

3. pants
Darbības joma

1. Atbilstoši Eiropas Savienībai uzticētajām kompetencēm un atbilstoši 2. punktā norādītajiem ierobežojumiem un pilnībā ievērojot subsidiaritātes principu un valstu konstitūcijas un tiesiskās tradīcijas, diskriminācijas aizliegums attiecas uz visām personām gan publiskajā, gan privātajā sfērā, tostarp publiskām struktūrām, attiecībā uz:

- a) piekļuvi sociālajai aizsardzībai, ciktāl tā attiecas uz sociālo nodrošinājumu un uz sociālo palīdzību, sociālajiem mājokļiem un veselības aprūpi.

Šajā apakšpunktā piekļuve ietver informācijas meklēšanas, pieteikšanās un reģistrēšanās procesu, kā arī sociālās aizsardzības pasākumu faktisko nodrošinājumu;

b)

- c) piekļuvi izglītībai.

Šajā apakšpunktā piekļuve ietver informācijas meklēšanas, pieteikšanās un reģistrēšanās procesu, kā arī faktisko piekļuvi izglītības darbībām un dalību tajās;

- d) piekļuvi sabiedrībai pieejamām precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļiem, un minēto preču piegādei un pakalpojumu sniegšanai.

Šajā apakšpunktā piekļuve ietver informācijas meklēšanas, pieteikšanās, reģistrēšanās, pasūtīšanas, rezervēšanas, īrēšanas un pirkšanas procesu, kā arī attiecīgo preču un pakalpojumu faktisko nodrošināšanu un izmantošanu.

2. Šo direktīvu nepiemēro:

- a) jautājumiem, uz ko attiecas ģimenes tiesības, tostarp ģimenes stāvoklim un adopcijai, kā arī reproduktīvajām tiesībām, nepiemēro arī tiesībām uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem saistībā ar ģimenes stāvokli;
- b) dalībvalstu sociālās aizsardzības sistēmu organizēšanai un finansēšanai, tostarp šādu sistēmu un ar tām saistītas kārtības izveidei un pārvaldībai, kā arī pabalstu un pakalpojumu saturam, apmēram, aprēķināšanas kārtībai un ilgumam, un atbilstības nosacījumiem attiecībā uz šiem pabalstiem un pakalpojumiem, piemēram, vecuma ierobežojumiem attiecībā uz konkrētiem pabalstiem;
- c)
- d) dalībvalstu izglītības sistēmu organizācijai un finansēšanai, tostarp izglītības iestāžu izveidei un pārvaldībai, mācību un izglītības darbību saturam, mācību programmu izstrādei, pārbaudes procesu noteikšanai un atbilstības nosacījumiem, piemēram, vecuma ierobežojumiem attiecībā uz skolām, stipendijām vai kursiem;
- e) uz reliģiju vai pārliecību pamatotām attieksmes atšķirībām attiecībā uz piekļuvi izglītības iestādēm, kuru ētoss balstās uz reliģiju vai pārliecību, saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tradīcijām un praksi.
- f) piekļuvei precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļiem, un to piegādei, kura tiek piedāvāta privātās un ģimenes dzīves jomā, un šajā sakarībā veiktajiem darījumiem.

- 3.
- 3.a Šī direktīva neskar valstu pasākumus, ar kuriem atļauj vai aizliedz valkāt reliģiskus simbolus, un neierobežo dalībvalstu ekskluzīvo kompetenci šajos jautājumos.
4. Šī direktīva neskar valstu tiesību aktus, kas nodrošina valsts, valsts iestāžu vai struktūru, vai izglītības laicīgo būtību, kā arī tiesību aktus, kas attiecas uz baznīcu un citu organizāciju, kuras balstās uz reliģiju vai pārliecību, statusu un darbībām, un tā neierobežo dalībvalstu ekskluzīvo kompetenci šajā jomā.
5. Šī direktīva neattiecas uz attieksmes atšķirībām, pamatojoties uz valstspiederību, un neskar noteikumus un nosacījumus par trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā, un neattiecas uz jebkādu attieksmi, kas izriet no attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku juridiskā statusa.

4. pants

4.a pants

Saprātīgi pielāgojumi personām ar invaliditāti

1. Lai garantētu vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu attiecībā uz personām ar invaliditāti, tiek nodrošināti saprātīgi pielāgojumi 3. pantā izklāstītajās jomās.
2. Šā panta 1. punkta nolūkā saprātīgi pielāgojumi nozīmē tādas nepieciešamas un piemērotas izmaiņas un pielāgojumus, kas nerada nesamērīgu vai nepamatotu slogu, ja tie ir vajadzīgi kādā konkrētā gadījumā, lai personai ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem nodrošinātu iespēju izmantot piekļuvi sociālās aizsardzības pasākumiem, piekļuvi izglītībai un piekļuvi precēm un pakalpojumiem, kā arī preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu šīs direktīvas darbības jomā.
3. Attiecībā uz mājokļa nodrošināšanu 1. un 2. punkta noteikumi neuzliek nodrošinātājam pienākumu veikt strukturālas ēku izmaiņas vai par tām maksāt. Saskaņā ar valstu tiesību aktiem un praksi mājokļa nodrošinātājs pieņem šādas izmaiņas, ja tās tiek finansētas no citiem avotiem un nerada nesamērīgu slogu.
4. Šā panta noteikumi neskar Savienības tiesību aktu noteikumus, kas attiecas uz konkrētu preču vai pakalpojumu pieejamību vai saprātīgiem pielāgojumiem saistībā ar tiem.

5. Lai izvērtētu, vai pasākumi, kas vajadzīgi, lai izpildītu šā panta noteikumus, radītu nesamērīgu slogu, jo īpaši ņem vērā:

- a) šā pienākuma pildītāja lielumu, resursus, darbības veidu un neto apgrozījumu un peļņu;
- aa) negatīvo ietekmi uz personu ar invaliditāti, ko rada fakts, ka piemērots un vajadzīgs pasākums netiek īstenots;
- b) piemērota un vajadzīga pakalpojuma lēstās izmaksas;
- c) aplēses par to, kādi ieguvumi kopumā būtu personām ar invaliditāti, ņemot vērā to, cik bieži un ilgi attiecīgās preces vai pakalpojumi tiek izmantoti un to, cik biežas un ilgas ir attiecības ar pārdevēju vai sniedzēju;
- ca) publiskā finansējuma apmēru, kas pieejams šā pienākuma pildītājam, lai veiktu piemēroto un vajadzīgo pasākumu;
- d)
- e) attiecīgā kustamā vai nekustamā īpašuma vēsturisko, kultūras, māksliniecisko vai arhitektonisko vērtību un
- f) to, cik attiecīgais pasākums ir drošs un praktisks.

Slogu neuzskata par nesamērīgu, ja to pietiekami kompensē pasākumi, kas ir spēkā attiecīgās dalībvalsts invaliditātes politikas sistēmā.

2.

3.

5. pants

Pozitīva rīcība

1. Lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību, vienlīdzīgas attieksmes princips nekavē dalībvalstis saglabāt vai pieņemt īpašus pasākumus ar mērķi nepieļaut vai kompensēt nelabvēlīgāku situāciju, kas saistīta ar reliģiju vai pārliecību, invaliditāti, vecumu vai seksuālo orientāciju.

6. pants

Minimālās prasības

1. Dalībvalstis var ieviest vai uzturēt spēkā noteikumus, kas attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principa aizsardzību ir labvēlīgāki nekā tie, kuri paredzēti šajā direktīvā.
2. Šīs direktīvas īstenošana nekādā gadījumā nerada pietiekamu pamatojumu tam, lai samazinātu to aizsardzības pret diskrimināciju līmeni, ko dalībvalstis jau nodrošina jomās, uz kurām attiecas šī direktīva.

II NODAĻA

TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻI UN IZPILDE

7. pants

Tiesību aizsardzība

1. Dalībvalstis nodrošina, lai tiesiskās un/vai administratīvās procedūras šajā direktīvā paredzēto pienākumu piemērošanai, to skaitā, ja tās uzskatāmas par piemērotām, – samierināšanas procedūras, būtu pieejamas visām personām, kuras uzskata sevi par cietušām tāpēc, ka viņām netika piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, pat pēc tam, kad attiecības, kurās bijusi diskriminācija, ir beigušās.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka apvienības, organizācijas vai citas juridiskās personas, kurām saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktos izklāstītajiem kritērijiem ir likumīga interese par šīs direktīvas noteikumu ievērošanu, sūdzības iesniedzēja vārdā vai atbalstot to, ar viņa atļauju var iesaistīties jebkurā tiesas un/vai administratīvā procedūrā, kas paredzēta, lai panāktu šajā direktīvā noteikto pienākumu izpildi.
3. Šā panta 1. un 2. punkts neskar valstu noteikumus, kas attiecas uz prasību iesniegšanas termiņiem saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principu.

8. pants

Pierādīšanas pienākums

1. Dalībvalstis veic pasākumus, kas saskaņā ar valsts tiesu sistēmu ir vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka atbildētājam ir jāpierāda, ka nav pārkāpts diskriminācijas aizliegums, ja personas, kuras uzskata, ka tām nodarīts kaitējums, jo nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, tiesā vai citā kompetentā iestādē uzrāda faktus, kas ļauj pieņemt, ka ir notikusi diskriminācija.
2. Šā panta 1. punkts nekavē dalībvalstis ieviest tādus noteikumus par pierādījumiem, kas ir labvēlīgāki prasītājam.
3. Šā panta 1. punktu nepiemēro kriminālprocesiem.
4. Dalībvalstis var nolemt nepiemērot 1. punktu procesiem, kuros lietas faktus izmeklē tiesa vai cita kompetentā iestāde.
5. Šā panta 1., 2., 3. un 4. punkts attiecas arī uz visiem juridiskajiem procesiem, kas sākti saskaņā ar 7. panta 2. punktu.

9. pants

Viktimizācija

Dalībvalstis ievieš valsts tiesību sistēmā vajadzīgos pasākumus, lai aizsargātu indivīdus pret negatīvu attieksmi vai negatīvām sekām, kas var sekot kā reakcija uz sūdzību vai procesiem, kuru mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu.

10. pants
Informācijas izplatīšana

Dalībvalstis nodrošina, ka, izmantojot piemērotus līdzekļus, attiecīgajām personām visā dalībvalsts teritorijā tiek sniegta informācija par noteikumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, un attiecīgajiem jau spēkā esošajiem noteikumiem.

11. pants
Dialogs ar attiecīgajām ieinteresētajām personām

Lai veicinātu vienlīdzīgas attieksmes principu, dalībvalstis rosina dialogu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, kurām saskaņā ar valstu tiesību aktiem un praksi ir likumīgas intereses piedalīties cīņā pret diskrimināciju, kas notiek šajā direktīvā minēto iemeslu dēļ un jomās, uz ko tā attiecas.

12. pants

Vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas struktūras

1. Dalībvalstis izraugās struktūru vai struktūras, kuru uzdevums ir veicināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām personām neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas. Šīs struktūras var būt to iestāžu daļa, kuras valsts līmenī atbild par cilvēktiesību aizsardzību vai indivīda tiesību aizsardzību.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka šo struktūru kompetencē ir šādi uzdevumi:
 - a) sniegt neatkarīgu palīdzību diskriminācijā cietušajiem, saistībā ar viņu sūdzībām par diskrimināciju, neskarot cietušo un 7. panta 2. punktā minēto apvienību, organizāciju vai citu juridisku personu tiesības;
 - b) veikt neatkarīgus apsekojumus par diskrimināciju un
 - c) publicēt neatkarīgus ziņojumus un sniegt ieteikumus par visiem ar šādu diskrimināciju saistītiem jautājumiem.

3.

III NODAĻA

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

13. pants

Atbilstība

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka atbilstīgi šīs direktīvas darbības jomai ievēro vienlīdzīgas attieksmes principu, jo īpaši nodrošinot, ka

- a) tiek atcelti normatīvi un administratīvi akti, kas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam;
- b) tiek padarīti par spēkā neesošiem vai grozīti līgumu noteikumi, uzņēmumu iekšējās kārtības noteikumi un peļņas vai bezpeļņas asociācijas reglamentējoši noteikumi, kas ir pretrunā vienlīdzīgas attieksmes principam, vai tiek atļauts tos padarīt par spēkā neesošiem vai grozīt.

14. pants

Sankcijas

Dalībvalstis paredz noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas tad, ja ir pārkāpti valsts noteikumi, kuri pieņemti atbilstīgi šai direktīvai, un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to piemērošanu. Sankcijas var ietvert kompensācijas izmaksu, kuras apmēru nedrīkst ierobežot, nosakot konkrētu iepriekšēju maksimālo summu, un tām jābūt iedarbīgām, samērīgām un atturošām.

14.a pants

Dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušana

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 8. pantu dalībvalstis, īstenojot šo direktīvu, ņem vērā mērķi novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem un sekmēt vienlīdzību.

15. pants

Īstenošana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, līdz [četrus gadus pēc pieņemšanas]. Dalībvalstis nekavējoties par to informē Komisiju un dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu, vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

1.a

1.b

1.c

2. Attiecībā uz 4.a pantu dalībvalstis var nolemt pagarināt 1. punktā minēto transponēšanas periodu par ne vairāk kā diviem gadiem. Šajā nolūkā dalībvalstis par šādu lēmumu paziņo Komisijai un norāda attiecīgo transponēšanas datumu līdz [4 gadi pēc pieņemšanas].

2.a

3.

3.a

4. Dalībvalstis veicina datu apkopošanu par vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju. Datus apkopo atbilstīgi valsts tiesību aktiem un praksei un saskaņā ar piemērojamiem Savienības tiesību aktiem, jo īpaši tiem, kas attiecas uz personas datu aizsardzību.

16. pants

Ziņojums

1. Dalībvalstis līdz [divi gadi pēc 15. panta 1. punktā noteiktās dienas] un pēc tam ik pēc pieciem gadiem dara Komisijai zināmu visu informāciju, kas ir nepieciešama, lai Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei sagatavotu ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu.
2. Komisijas ziņojumā vajadzības gadījumā ņem vērā valstu līdztiesības iestāžu un attiecīgu ieinteresēto personu, kā arī ES Pamattiesību aģentūras viedokļus. Saskaņā ar dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušanas principu šajā ziņojumā cita starpā sniedz novērtējumu par veikto pasākumu ietekmi uz sievietēm un vīriešiem. Ievērojot saņemto informāciju, vajadzības gadījumā ziņojumā ietver priekšlikumus par šīs direktīvas pārskatīšanu un atjaunināšanu.

17. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā dienā, kad to publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

18. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.
